

ר.ש.

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס 13/ג

מישיבת ועדת הכספים, שהתקיימה ביום ג',
כג' בכסלו תשי"ד (1.12.53). בשעה 8.30

תוכן

גורמים:

- י. גורי - היו"ר
- ח. אריאב
- י. פורדר
- א.מ. גניחו בסקי
- א. אלישר
- ש. בז'רנו
- ח. רובין
- א. ציזלינג
- א. הרצפלד
- מ. קלמר
- ק. לוז
- ש. דיין
- ז. שפר
- י. בדר

מוזמנים:

- ד"ר לנדאו - מנהל מילווה חובה
- ד. הורוביץ

- ש. ספיבק - מטעם האוצר
- ש. בזק - מזכיר הוועדה

סדר-היום:

- א. עניני מילווה חובה
- ב. דיון על דו"ח הוועדה למטבע חוץ
- ג. תקציב הבטחון

=====

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

א) עניני מילווה חרבה

=====

באחת מועדות המסנה שלנו טיפלנו בעניני מילווה חרבה. אני מביא לאישור מליאת הוועדה 4 דברים שועדת המסנה אישרה אותם:

היו"ר י. גורי:

א) הוחלט, כי דין "היסנותא" כדין הקק"ל. אין זו חברה בפני עצמה, אלא חברה-בת של הקק"ל.

ב) הוועדה אישרה כללים להערכת בנינים משוכללים, בניני פאר, בהתאם לסמכות שניתנה לה בסעיף 17 של החוק. הוועדה קבעה 6 סימני היכר לבנינים מסוגים אלה, ולכל אחד מהסמנים נקבע מספר נקודות מסויים; במקרה שמצרפים לבנין אחד את כל הנקודות יחד, המינימום יכול להגיע ל-50% והמקסימום 75%.

ג) הוועדה אישרה הגדרה של "וילה".

ד) אושרה הגדרה לגבי קביעת מפתח בהערכת החנוצות, בהתאם לחוק מילווה חרבה סעיף 17(ג) 1, 2, ו-3. נקבעו שלושה כפלים: סוג אחד, שהכפל הוא 250 במקום 300; סוג שני 250-300 במקום 400, סוג שלישי - 250-400 במקום עד 500.

ה) תקנות בדבר שווי של ציוד או ציוד נע שנוצר בארץ. פה ישנה הגדרה של ציוד. אח"כ נקבעו הכללים, כיצד להעריך את הציוד שנוצר בארץ. נקבעו כמה מפתחות להערכה (קרא).

אני רוצה לציין, כי לחבר-הכנסת ציזלינג היו דעות נפרדות בשאלות אלו.

אני שואל את חברי הוועדה, אם ישנה התנגדות להחלטותיה של ועדת המסנה.

מסכנות ועדת המסנה בעניני מילווה חרבה - אושרו

ב) תקציב הבטחון

=====

נידחו הצעותיו של חבר-הכנסת ציזלינג
נידחו הצעותיו של חבר-הכנסת בדר

תקציב הבטחון - אושר

(תקציב הבטחון - עמודים 3-5)

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אבקש
את סר הורוביץ לפתוח בטקירה, ואח"כ גם

היו"ר י. גורביץ:

בחגיף דעות.

אפתח בהקדמה קצרה מאד, כי הדו"ח מונח
לפניכם, ועיקר כוונת השיחה הזאת היא,
להציג לי שאלות שאענה עליהן ברצטן. אני חושב שכדאי יותר להקדיש זמן
לתשובה מאשר לפתיחה. אתחיל רק במסקר קצר מאד על דיוני ועדת המטבע.

סר ד. הורוביץ:

אין צורך בצייח להרגיש את חשיבות השאלה שעמדה
לפנינו. אנו ראינו את תפקידנו לא בפתרון השאלה, אם צריך להמשיך
בפיקוח על המטבע או לא - שאט"כ היא שאלה חשובה מאד אינה שאלה סרנזית -
אלא ראינו את השאלה הסרנזית בניתוח של מאזן התשלומים של הארץ ובדרכים
לפתרון של אותו מצב בו אנו נמצאים: חוסר כל עצמאות כלכלית, תלות
טוחלת כלפי גורמי חוץ. שערי המטבע בעצם קובעים גם את החלוקה בין
תצרוכת וייצור; בתקציב הרגיל, בתקציב הבטחון ובתקציב הפיתוח, הם
קובעים כמה וכמה שאלות בצורה מוסווית. הם בעצם קובעים את כל מהלך
החיים במשק. ישנו רק עוד גורם אחד המשפיע באותה המידה - ההתפתחות
המוניטרית הפנימית. אבל שתי השאלות האלו שלובות במידה מכרעת זו בזו
ותלויות זו בזו.

אנו הקדשנו לבירור הזה כשלושה חדשים.
אני רוצה לציין, אם כי זה ייראה אולי בלתי רגיל, כי כל 9 חברי הוועדה
ניגשו לברר את השאלה בהחלט בלי משוא פנים. היו בין החברים כמה שכאשר
נכנסו למחקר לא היתה להם מסקנה למפרע, אפילו לא נטייה לצד זה או אחר,
אלא באמת ניגשו בלי משוא פנים לברר את השאלה לעצמם, וכולם היו מוכנים
לעשות רביזיה בדעותיהם לאור העובדות. ועוד דבר אחד: שני ימים לפני
גמר העבודה של הוועדה, או אפילו פחות מזה, עמדה להסתיים העבודה בשני
דו"חות של 8 בגד 1, ורק ברגע האחרון נשתנה הדבר. אני רוצה להדגיש כי
בדרך כלל היתה קירבה גדולה מאד בין כל החברים בתפיסת הענין, והמשותף
היה מרובה על המפריד.

אני רוצה לסנות כמה דברים שהם יסודיים
מבחינה זו. מה היה משותף? אף אחד מחברי הוועדה לא חשב את ענין הפיקוח
כמטרה בפני עצמה או כדבר שצריך להתמיד בו לנצח. היתה הסכמה כללית,
שמטבע הניתן להטרה הוא דבר חיובי כשלעצמו, וצריך לשאוף להטרה. חילוקי
הדעות, עד כמה שהיו כאלו, היו בנוגע לשאלה, אם המועד הזה מתאים במצב
המדינה ובמצב התשלומים שלה, אם הוא מתאים כרגע לשינוי, ואם הסיכון לא
מרובה על היתרון האפשרי והטקוזה.

כולם הסכימו פה אחד, שהכרחי לקיים פיקוח
באיזו צורה שהיא; אולם היתה רק שאלה, באיזו צורה ובאיזו מידה. כלומר,
שכיום במצב מאזן התשלומים שלנו, בריחה גדולה של הון, בכל מערכת
האמצעים, הכרחי איזה שהוא פיקוח, אלא השאלה היא אם אפשר לשחרר סטור
ידוע. כולם הסכימו, שאי אפשר להתיר תנועת הון חפשי, אלא אפשר רק
להתיר העברת מטבע תמורת סחורות.

כולם הסכימו שבשני המצבים - אם מתמידים
בפיקוח או אם מבטלים אותו באופן חלקי, תגרום אינפלציה להרס גמור של
המשק ותשפיע על מאזן התשלומים במידה השלילית ביותר. אף התפיסה
המקובלת אצל רבים, שאין קשר בין תהליך האינפלציה לבין מאזן התשלומים
היא מוטעית בעיקרה, וכולם היו בדעה שמוכרחים להמשיך בפוליטיקה של
דיס-אינפלציה.

כולם הסכימו שכל מדיניות שערים בלתי
פיאליסטיים היא כאילו מחלקת מתנות לצרכן, מקטינה השקעות ומגדילה
את התצרוכת, וכל השיטה הזאת יש בה כדי להחמיר את הלחץ האינפלציוני
במשק.

כולם הסכימו ששיטת השערים המרובים אינה
שיטה רצויה, שאנו קבלנו אותה כשיטת מעבר כדי להגשים פוליטיקה
דפלציונית חריפה, אבל איש לא חשב שזה צריך להיות דבר קבוע ולאורך ימים.

י. בדר:

אם אפשר להאמין לאנשי האוצר, הם כן חשבו כך, וגם בן-גוריון הודיע זאת.

מר ד. הורוביץ:

לא, הוא לא אמר שזהו דבר קבוע, אלא שמנהיגים זאת כשיטה, והיא נחשבת לשיטה.

לשיטת מעבר.

כולם הסכימו שיש הכרח להוריד את הצריכה ולהגדיל את ההשקעות. כולם הסכימו שאין להמשיך בשקיעה בחובות, ויש להקטין את החובות במטבע חוץ, אפילו על חשבון התצרוכת.

ה"אופרטיב קלאוס" של הדו"ח הוא:

שום אמצעי של מדיניות כלכלית אינו יכול להיחשב כתרופה הכללית-יכולה ושום שינוי אדמיניסטרטיבי של המשכת הפיקוח על המטבע-חוץ או ביטול השלם או החלקי, אינם יכולים לשמש לבדם כפתרון הבעיות הכלכליות היסודיות בארץ. הפתרון תלוי בגורמים הרבה יותר יסודיים של עליית הייצור, פירוק העבודה, הורדת התצרוכת, היקף העזרה מן החוץ, היקף היבוא והיקף ההשקעות.

בכון שדעת הוועדה היתה, כי יש משקל

מסויים לגורמים אובייקטיביים במצב הזה ומשקל ידוע לגורמים סובייקטיביים, אבל משקל הגורמים האובייקטיביים הוא הרבה יותר גדול מזה של הגורמים הסובייקטיביים; נעשו שגיאות ונעשות גם שגיאות במדיניות הכלכלית, אבל הבעייה היסודית היא בזה שאנו מפתחים ארץ דלה בכל שלוש הגורמים המאפשרים פריחה כלכלית, והם: אוצרות טבעיים, שהארץ דלה בהם באופן יוצא מן הכלל - וזהו הגורם העיקרי; ההכשרה הטקצועית, שעם העליה הגדולה הפוטנציאל הזה הוא מינימלי ביחס לאוכלוסיה כולה; הון. שלוש הגורמים האלה הם מתחלפים - כלומר אפשר לכסות על חוסר אחד ע"י השני, אבל אצלנו כל שלוש הגורמים האלה הם בגרעון עצום. אלה הם הגורמים האובייקטיביים שבשום מדיניות כלכלית אי אפשר להתעלם מהם. ייתכן שלחבר-הכנסת בדר ישנה תרופה לכל, והוא חושב שאם יעביר זאת לגורמים סובייקטיביים ואם יקבלו את התרופה שלו, הרי הארץ תהיה עשירה, האנשים יהיו מוכשרים וההון יהיה מרובה מאד; אבל 9 חברי הוועדה חשבו שדבר כזה אינו קיים. ואני חושב כי מי שאומר כך עושה אחת מן השתיים: או שהוא משלה את עצמו, או שהוא משלה אחרים. טוב מאד ונוח מאד בשביל שלוות נפש עצמית אם חושבים כי רק נשנה את המדיניות בנקודה זו או אחרת - הכל יהיה בסדר. אני מקנז בחבר-הכנסת בדר באמונתו זאת - אבל אינני יכול להיות שותף לה, וכך לא יכלו להיות שותפים גם יתר חברי הוועדה. ואין כאן מגמה של "לטהר את השרץ", כי חברי הוועדה היו 9 חברים בעלי דעות שונות, אבל הבידורים לא הביאו אותם למסקנה דומה לזו של חבר-הכנסת בדר.

אלה הם הדברים הכלליים, אשר מתוכם

נובעות המסקנות. המסקנות המשותפות הן הרבה יותר חשובות מאלה הנפרדות. בעצם ההבדל בדעותיהם של 9 חברי הוועדה הוא הבדל של הדגשה ושל גוון, ולא הבדל יסודי, כי הביטול החלקי אינו ביטול הפיקוח, אלא שיטה של הסדר אחר ביחס לחלק של מטבע החוץ, המהווה כיום 19% מהכנסות המדינה. ביחס ל-81%, לא היה כל הבדל. ביחס לבחינה האיכותית, היה הבדל איך לפקח עליהם. ב-19% אלה אני כולל: אקספורט, תיירות, העברות הון-פרטי, יבוא ללא תשלום (אם יהיה); ב-81% כלולים: שילומים, המענק, המגביית וה"בונדס". זה מגלה את כל מצבנו, את כל השרץ שבנו.

דבר עוד יותר חמור הוא, שכל מדינה

עושה את השקעותיה באופן נורמלי, כשההכנסה היא מעל לתצרוכת, ואם לאו - היא אינה מתפתחת. אי אפשר לתאר מדינה שאינה מתפתחת בצורה כזאת, ועוד יותר קשה לתאר שזה אפשרי במדינה בה יש תוספת עליה וריבוי גדול.

אצלנו ישנו דבר שאין למצוא בשום מקום

אחר בעולם. אצלנו יש צורך עצום בהשקעות. ועכשיו, לא זו בלבד שהמשק שלנו אינו מייצר שום עדפים להשקעות, אלא צורך כל מה שמייצר, ואין כל חסכון; אנו צורכים הרבה יותר מאשר אנו מייצרים. לפי האומדנים שאנו קבענו - אם כי לא ראינו צורך להכניס זאת בדו"ח, כי לא היינו בטוחים שזה לגמרי מדוייק, אבל החקירות הנוספות הראו

ש.ה.

יש עוד קו אחד: אספקת האשראי.

בקורס השחור של הדולאר לא היתה עליה מסוף שנת 1951, אך לא כך המצב בשטח הקרדיט. בשנת 1952 המשכנו להרחיב את האשראי. הרחבה זו היתה מכוונת לרוכך את מכת הדפלציה ביחוד בע פי הייצור, על מנת שלא יהיה צורך למצט את הייצור. לדעתי הרחיקה הרחבת הקרדיט לכת בשנת 1953 לאחר שחבר כבר הדוח הזה, והיא מאיימת בגל חדש של אינפלציה.

היתה שאלה עד כמה אספקת אמצעי התשלום

היתה טובייקטיבית או אבייקטיבית. המבצע אותו ניסינו בשנת 1949 ובעיקר בשנת 1951/52, היה דומה בכל הופעותיו למלחמה בשטח הכלכלי. בשעה מלחמה מוצא מספר גדול של אנשים מתוך הליכי הייצור, והם הופכים לצרכנים שאינם מייצרים. ראיתי תופעה דומה בשנים 1923 ו-1924 בגרמניה, כאשר הושבת כל אזור הרוהר כמחאה נגד מעצמות הכבוש. כל אנשי האזור הזה פורנסו על ידי כספים שהממשלה הדפיסה, וכך נוצרה האינפלציה הגדולה ביותר בהסטוריה. עליה ממלאה במדינה בדיוק אותו תפקיד. ישנן מדינות המקבלות על עצמן לשאת בצול כזה ומשלימות אותו, כדי להשיג משימה המצדיקה בעיניהן אפילו אינפלציה. אנגליה, למשל, בהרה בדרך זו כאשר האלטבנטיבה לאינפלציה היתה כניעה להיטלר; באותה דרך בחרה גרמניה בחקופה שהזכרתי, ובאותה דרך בחרנו גם אנו למען העליה. בנסיבות כאלה מגיעים לנקודה מסוימת, שבה שום מנגנון של גביית מסים אינו יכול להדביק את ההוצאות. ההחלטה ללכת בדרך זו היא החלטה מדינית ולא כלכלית. אם מחליטים להחזיק כחמת בטחון בהקף שעליו אנו החלטנו, ואם מחליטים להכניס לארץ עשרים אלף איש - והיתה החלטה כזאת שכלכם השתתפתם בקבלתה - הרי אין מנוס מתוצאה כזאת. השאלה היא רק שאלה של מידה. שאיפה לממן משימה כזאת על ידי מסים, היא אוטופיה גמורה. השאלה היא רק שאלה כמותית ולא איכותית - כלומר לא אם יש הכרח להגיע לאינפלציה, אלא לאיזו-מידה של אינפלציה מחייבת המשימה המסוימת להגיע. יתכן כי אפשר היה להגיע למידה קטנה יותר של אינפלציה, אולם זה היה מחייב גישה אחרת לבעיות תקציב המדינה. על אחת כמה וכמה אין לצפות שמדינה אשר קמה למעשה רק בשנת 1949 תפתח מן הרגע הראשון מנגנון גביה משוכלל כל כך, עד כי יוכל לבצע זאת. איני חושב כי תפקידנו היום הוא לעסוק "פוסט-מורטם" בניחות של המצב בשנות 1949-1952, אך אני מוכן להכנס פעם גם לוויכוח כזה. אני מוכן לומר כי היו שגיאות רבות, וכמה מחברי ועדה הכספים זוכרים שהצבעתי גם אז על שגיאות אלו. היתה החלטה ידועה של הממשלה ושל הכנסת, שהיתה לה השפעה מסוימת.

כאשר הזכרתי חלוקי דעות, התכוונתי לאותם

19% שלגביהם היתה הצעת המיעוט, ואשר כמה מאתנו לא היו בטוחים במאה אחוז שהצעת המיעוט אינה נכונה. אני עצמי שקלתי עד הרגע האחרון לפאן ולפאן וידוע כי בענין זה קיימות דעות שונות בכל אחד מן הקבוצים הפוליטיים שהיו מיוצגים. הגישה בשאלה זו אינה נקבעת רק על פי הקו המפלגתי. ביחס למטרה עצמה אין חלוקי דעות, אולם קצב ההתקרבות לקראת מטרה זו הוא ענין להערכה ושיקול של מצב המדינה ושל כמה גורמים שאיש אינו יכול לומר מראש כיצד יפעלו: האם תופחת הנטייה של הברחת הון לחו"ל, או לא; באיזו מידה יש בחו"ל הון שהוא בפורטנציאל עשוי להיות מעונין לעבור לארץ ובמידה שיש הון כזה - האם יש במהות הארץ כוח משיכה להון זה, פרט למדיניות הכלכלית זו או אחרת? כל אלו שאלות שאי אפשר לענות עליהן תוך מידה איזו שהיא של ודאות, והתשובה תלויה בהערכותיו של כל אחד ואחד.

בדרך כלל היתה דעת הרוב שלעת עתה

יש להחמיד בפיקוח תוך ליברליזציה מסוימת. יש לתת עד כמה שאפשר רשיונות כלליים ולא אינדיבידואליים, לעקוב אחר התפתחות המצב ולעבור בהדרגה לשער אחיד וריאליסטי. נדמה לי שלמעשה מגשימה הממשלה במידה גדולה מאד מדיניות זו, או על כל פנים מתקרבת להגשמתה. כבר כיום יש פחות שערים, והם בכל אופן יותר ריאליסטיים. ישנם חלוקי דעות ביחס לקצב הוצוי בהשגת המטרה של שער אחיד וריאליסטי. אפשר לומר כי השער של 1,8 לירות הדולאר הוא שער ריאליסטי, אך הוא אינו שער אחיד. לגבי אותו שער אפשר גם לומר שהוא אינו ריאליסטי, שהוא שער של עידוד - הכל לפי האופן בו קובעים מהו שער ריאליסטי. קיימות שתי נקודות גבול: הגבוהה ביותר והנמוכה ביותר. הנקודה הנמוכה ביותר נקבעת על ידי כח הקניה של הלירה בהשוואה לכח הקניה של הדולאר. עושים השוואה של כמה לירות עולה הלחם, כמה עולה זוג נעליים, כמה עולה טונה ברזל וכו' וכו' ומשווים זאת למחיריהם של אותם המצרכים כאשר הם נקנים באמריקה בדולארים. כך מקבלים את הקורס בהתאם לכח הקניה של הלירה. לפי קורס כזה, הרי השער של 1,8 לירות לדולאר הוא שער עידוד; כח הקניה של 1,8 לירות הוא בהחלט גדול יותר משל דולאר אחד באמריקה. לעומת זאת הנקודה הגבוהה ביותר נקבעת על פי מחיר הדולאר בשוק השחור.

עודה בפנינו הבררה לבחור באחד משני השערים האלה, ובחורנו בדרך אמצעים. אמרנו כי אמנם נכון יותר מבחינה מדעית לקבוע את השער בהתאם לכח הקניה של המטבע, אולם קיימת שיטה במדיניות הכלכלית, אשר בזמן של דפלציה אומרת לקבוע את השער שהוא גבוה יותר מכח הקניה האמיתית, כלומר להפחית מחוץ כוונה את ערכו הנוכחי של המטבע. על פדי כך נפתחת דרך לעידוד הייצוא ונשאר מקום ידוע לתמרון בעתיד, כדי שלא יהיה צורך לחזור על פעולה כזאת לאחר כמה חדשים. כן אפשר לצמצם בדרך זו את היבוא, והדפלציה היא הרבה יותר מוקה. הלכנו בענין זה בעקבות ארצות אחרות שעשו גם כן פעולות כאלה, ואני חושב כי נהגנו נכון, הן לגבי עידוד ההון שנכנס לארץ, והן לגבי הייצוא. הרעיון המרכזי היה הערכה מופחתת תוך כוונה של המטבע הישראלי. זהו הקורס הריאליסטי; קורסים אחרים הקיימים היום אינם ריאליסטיים.

קיים ויכוח אם רצויה כיום התאמת כל הקורסים, או שהדבר עלול להביא לאינפלציה. באוצנו קשורים כל הרווחים, כל המחירים וכל השכר לשיטת האינדקס, ושינוי בשערים עלול להפעיל מחדש את הגלגל. מר ברנשטיין חושב כי לא רצוי לעשות את הדבר כיום, גם מסיבות פסיכולוגיות וגם מטעמים רבים אחרים, כי הוא חושש שצעד כזה עשוי לערער מחדש את היציבות. העמדות בענין זה אינן נקבעות על פי קו מפלגתי. זהו ענין של הערכת התנאים הקונקרטיים.

חבר הכנסת אלישר העיר איזו הערה ביחס לדוקטרינה. כשם שקיימת דוקטרינה המכתיבה בכל המקרים תמיכה בפיקוח, כך יכולה להיות דוקטרינה המכתיבה בכל מקרה לשלול את הפיקוח. אפשר להיות בדעה האחת או בדעה השניה, אולם אי אפשר לפטול אחת משתי העמדות בתור דוקטרינות. חברי ועדה זו פעלו על פי דוקטרינות פחות מאשר כל האינסטנציות העוסקות בבעיות אלו. אף אחד מהם לא חשב את הפיקוח או את ביטולו המוחלט כאידאל. כולנו חתמנו על כך שאין לראות בפיקוח מטרה בפני עצמה, וכי יש לבטלו ברבות הימים. כאשר נכנסתי לחברות בוועדה זו, הייתי באותה מידה בעד ונגד הפיקוח, אך כמובן שלבסוף צריך הייתי להצטרף לדעה זו או אחרת. רוב חברי הוועדה היו רחוקים מאד מכל דעה קדומה. איני חושב את הפיקוח על המטבע לאיזו שהיא אידאולוגיה, אולם גם ביטול הפיקוח אינו חפיסה פילוסופית כשלעצמו. זהו ענין הנתון לשיקול מצבה של הארץ בתנאים הקונקרטיים. במשך הדיונים היו שינויי והחלפת עמדות, משום שנגשנו לענין זה כאל שאלה חמורה מאד של עתיד המדינה, והדעה בענין זה נקבעת על ידי מידת הערכה פוטנציאל ההון העלול לבוא לארץ במקרה של ביטול הפיקוח, וההון העלול להיות מוברח ממנה בקנה מידה גדול יותר, בגלל ביטול הפיקוח. זהו ענין של שיקול כלכלי, ואין כאן כל אידאולוגיה ודוקטרינה. איש מאתנו לא התיימר לדעת את הצפון בחיק העתיד. זאת רצייתי להשיב על הערתו של מר אלישר.

אלו הן הערותי המקצועות ביחס לגורמים שהניעו אותנו ללכת בדרך זו, ואשמח לענות על שאלות שיציגו חברי הוועדה.

י. פורדר:

לדעתי דין וחשבון זה הוא אחד הקוקומנטים החשובים ביותר, ואני רוצה להרחיב קצת את הדבור על כך. אנו מדברים ברגע זה על אחד מעניני היסוד של כל מדיניות פיננסית וכלכלית. עם כל ההערכה לארנונה ולמט הכנסה, אנו מחוייבים להקדיש יותר זמן לשאלה זו. הייתי רוצה כי ייערך בעתיד ברור בשאלה זו, כי בלעדי ברור וללא דרך ברורה, איני רוצה חקוה בעתיד.

אני מקבל ללא הסתייגות את מה שכינה הורביץ "הנימה היסודית", האומרת כי אי אפשר לשפר את הכלכלה על ידי מניפולציה מוניטארית, כי ללא הבראה כלכלית אי אפשר להגיע גם להבראה מוניטארית. בענין זה אני חושב כי אנו צריכים לקיים פעם בינינו ברור על דעתיהם של החברים המופיעים בפומבי עם הסמא של ביטול הפיקוח באופן מוחלט. עלי לומר כי איני מבין את התזיס הזאת. מר הורביץ אמר כי חשעה ~~אשר~~ חברי הוועדה התנגדו לכך, ובצדק. אינה קיימת הרמוניה בין התצרוכת שלנו ובין האמצעים שנוכל להבטיח במשק הפשי של דביזים. איני אומר כי אי אפשר יהיה למשוך יותר הון על ידי כך. על ידי ליברליזציה שאותה אני תובע, ואולי גם על ידי ביטול הפיקוח, יוצר מצב פסיכולוגי שיאפשר לנו למשוך יותר הון. אולם על ידי ביטול הפיקוח יכולה להיווצר תקופת ביניים שתהרוס אותנו, כי התצרוכת תמשיך להיות אותה תצרוכת, ואילו ההון יבוא באופן אטי. אם נחליט היום לבטל את הפיקוח, יתכן כי מחר נהיה בלי חיסה.

אני מעריך את חברי הוועדה בתור חברים אחראיים מאד, ואני חושב שפשע הוא אם מופיעים בפומבי בסמא שאדם האחראי על המדיניות הכלכלית אינו יכול להגשימה. לדעתי עמנו הוא בין כך וכך במצב מאד מסובך, ואסור לעורר בו אשליות שאיש לא יוכל להגשימן.

כעום אני חושב כי בעיה זו נעשתה אקטואלית, בכל אופן בתור בעיה. לגבי הדיון בבעיה זו ישנה הקלה בעובדה כי 81% של המטבע הזר אינו טעון כל פיקוח, כי הוא נמצא בבעלותה הישירה של המדינה. אפילו היחה המדינה מבטלת את הפיקוח בכלל, היחה ממשיכה לקיים בידה את השליטה השלמה על 81% אלה בתוקף הבעלות. אולם אני רחוק מאד מלזלזל בבעיה מכיון שמדובר על 19% בלבד. צריך לכלול בכך את כל ההעברות הנעשות היום באופן בלתי ליגאלי ואינן מועילות כמעט כלל למשק, אשר אני מעריך אותן ביותר מ-25 מליון דולאר בשנה. כן היו מחוספות אותן השקעות והעברות הון שאינן קיימות היום בגלל שיטת הפיקוח, ואולי היה אף חוזר לארץ במידה מסוימת ההון שהוברח. אני מדבר על כל הדברים האלה באופטימיות זהירה. כמובן שבמידה מסוימת זהו ענין של אקספרימנט. באנגליה ניסו זאת גם כן בחקופה מסוימת.

ד. הורוביץ: באנגליה ביטלו את הפיקוח וחידשו אותו תוך שבועיים, לאחר שהפסידו עשרות מליונים.

י. בדר: אני מחכוון לענין טסנדרד הזהב. אקספרימנטים כאלה נששים; לפעמים הם מצליחים ולפעמים לא. ישנה שורה שלמה של אקספרימנטים שהצליחו יפה. איני בטוח בטאה אחוז בשום אקספרימנט, אבל אני בטוח שצריך לשנות את המצב הקיים.

מר פורדר אמר כי צריך להבריא ראשית כל את המשק ורק לאחר זאת תהיה אפשרית הברואת המטבע. דעתי היא שלא מטבע יציב אין הבראה למשק. אמר י כבר בפברואר 1952 כי למטבע יציב אין שלשה שערים. בקשר לרפורמה הגדולה שנעשתה בשפתיים האחרונות, עומדת השאלה מה עדיף: ניתוח או ריפוי ממושך. אחס בחרתם בדרך של ריפוי ממושך. הוא גרם לסבל והכניס קצת צרבותיה. נכון הוא שגם בדרך זו אפשר היה להימנע מכמה סבוכים. על כל פנים, אני טוען כי אין דבר מסוכן ופוגע במצב המשק יותר מאשר תקופת מעבר ארוכה מדי במשק המטבע. השכיר מצפה למשכורת גדולה יותר בחודש הבא, והסוחר מצפה למחירים גבוהים יותר. המצב של כולנו משתפר במושגים של לירות. ברור לכולם עד כמה זה פוגע בייצור ובקולוציות. אני חושב כי תקופת המעבר מדרגת המחירים הנמוכה לדרגת המחירים הגבוהה, צריכה להסתיים בהקדם. בודאי שאי אפשר לסיים אותה גם על ידי קיום טובסידיות וגם על ידי ביטול הפיקוח על המטבע. אין אני אומר זאת בצוקה אבסולוטי; אני מבין כי במשק הליברליסטי ביותר יכולה להיות גם כן טובסידיה ללחם או טובסידיה לייצוא. אולם אין כל אפשרות לקיים שיטה רחבה של טובסידיות עם שמונה שערים למטבע, ולבטל את הפיקוח. לפיכך צריכים לעשות גם את הצעדים הפוגעים והמכאיבים ביותר, הקשורים עם קביעת שער אחיד.

בענין הפיתוח, הרי ברור כי כל פיתוח הוא אינפלציוני. אילו היינו משתמשים בכל הכספים שבאו מן החוץ לצורך השקעות בלבד, היינו גורמים לאינפלציה איומה. היינו יוצרים מצב שבו היה לכל אחד כסף תמורת השרותים שהוא נותן בפיתוח, ולא היה לו מה לרכוש בכסף זהלדעתי אפשר לומר כי לפחות 50% של הדביזים המופנים להשקעות, יש להפנות לצריכה.

היו"ר י. גורי: אנו נמשיך את הדיון בשבוע הבא. ביום ג' חשב מליאת ועדת הכספים, ושר הפיתוח ירצה על המשא ומתן עם חברת החשמל. כן חשב מליאת הוועדה גם ביום ג'.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00